

Abulfidâ

De 2742

VERSIONEM
CARMINUM QUORUNDAM ARABICORUM,
QUAE IN
ABULPHEDAE ANNALIBUS MUSLEMICIS CONTINENTUR,
CUM
ANIMADVERSIONIBUS AD SENTENTIAS JESU SIRACIDAE
PRAESIDE
JOANNE FRIEDERICO GAAB,
PHILOS. PROF. P. O.

PRO CONSEQUENDIS MAGISTERII HONORIBUS

AD DISPUTANDUM PROPONUNT

DD. SEPT. MDCCCX.

FRIEDERICUS HENRICUS KERN, *Senfettensis*,
CAROLUS FRIEDERICUS AUGUSTUS OETINGER, *Wildbadensis*,
JOANNES DEHLINGER, *Schorndorfensis*,
CAROLUS AUGUSTUS SCHMIDLIN, *Stuttgardianus*,
CAROLUS FRIEDERICUS GMELIN, *Stuttgardianus*,
PHILIPPUS HENRICUS WERNER, *Bablingensis*,

MAGISTERII PHILOSOPHICI CANDIDATI IN REGIO SEMINARIO
THEOLOGICO.

TUBINGAE,
LITERIS SCHRAMMIANIS.

cmi F+

Abulpheda (أبو الفدا), provinciæ Hamatensis in Syria primum præfectus, deinde Sultanus ¹⁾, vir pro ætate, qua vixit, lo- que, quem occupavit, apprime doctus, anno æræ christianæ, ut plerique existimant, 1332. mortuus, annalibus muslemicis, qui pars præcipua sunt compendiosæ humani generis historiæ (مختصر في أخبار البشر) ab eo compositæ & ad nostra tempora conservatæ ²⁾, plurium auctorum poemata tum integra tum mutila interferuit, quorum certe aliqua ³⁾ æqui, a præjudicatis opinionibus liberi, lectoris assensum mereantur necesse est. Quod ut evidens fiat omnibus, en exempla quædam, in latinum sermonem conversa, quæ ex aliis ideo selecta sunt, quod lectionibus arabicis a Rosenmüllerero collectis, elementisque ejus arabicis adjunctis ⁴⁾, libro divulgato & parabili, etiam insunt, ita, ut illi, qui translationem nostram cum textu arabico conferre voluerint, facili opera id possint,

- 1) Christ. Frid. Schnurrer bibliothecæ arabicæ P. I. Tubing. 1799. p. 7. D'Herbelot bibliothéque orientale Par. 1697. p. 25. al.
- 2) Edidit eos primum arabice & latine opera & studiis Jo. Jac. Reiskii — Jac. Ge. Christi. Adler — Hafniæ ab anno 1789. ad a. usque 1794. quinque voluminibus quaternariis.
- 3) Alia horum poematum ridicula & inepta, utque Reiskii verbis utamur (v. præfat. Adler. p. VII.) nive frigidiora sunt.
- 4) Arabisches Elementar- und Lese-Buch mit einem vollständigen Wortregister von Ernst. Friedr. Karl Rosenmüller. Leipzig 1799. 8.

cum annalibus moslemicis ipsis utendi paucioribus potestas data sit. Translationi carminum quæ subjectæ sunt annotationes, eo confilio scriptæ, ut probandæ & illustrandæ illi inserviant, atque amplio- rem ad disputandum materiam suppeditent.

Primum, quo nostram in rem utimur, carmen ⁵⁾ Ahmedem quendam auctorem habet, quem Abulpheda, simul indicans, qua occasione hæc, de qua sermo est, opella ejus orta sit, ita pro- ducit :

“Eodem, ait, anno (post fugam nimirum 437.) spiritum red- didit Ahmedes, Josephi filius, Manasensis ⁶⁾, Minister ⁷⁾ Abu Nasri

5) Annal. musul. t. III. p. 124. *Rosenmüll.* arab. Lefeb. p. 116. sq.

6) Quid hoc sit, ex auctore nostro (l. c. p. 126.) discimus. “Manasensis, inquit, pertinet ad Menasdscheher (مناسرجهر), oppidum ad Chortabram (خورتبر), distinguendum a Menascherd (مناسكر), præfecturæ Echlad (in Armenia).” Chortabra nomen castri erat in extremis finibus præfecturæ Diarbecrensis.

7) *Adleri* وزیر jure suo in وزیر mutavit *Rosenmüllerus*, cum forma وزیر nunquam legatur, licet, grammatice si rem spectes, idem esse potuerit, quod وزیر, ut v. c. أمين (firmus) & امين (inops, destitutus) & عديم synonyma sunt. Quod significatum vocis وزیر attinet, dubium haud est, quin minister & amicus principis ea indi- cetur, sed adjungere velimus a. وزیر proprie is est, qui onus ge- stat, onus autem gestare dicebatur, qui munus administrabat, præ- fectus quicumque; oneris enim loco in Oriente munera habebant, ut jam ex Syrorum مَحْمَد & Chaldæorum مَحْمَد, quod utrumque onus æque ac officium denotat, apparet; b. Vesirorum (venia sit voca- bulo),

Nasri Ahmedis, Marvani filii, e Curdorum regione (gente) oriundi, Diarbecri principis ⁸⁾, præcipuus, Constantinopolin missus ⁹⁾. Fuit præcellentium eruditorum ¹⁰⁾ et poetarum unus. Collegit autem

bulo), *κατ' εἰκοχην* sic dictorum munus initio non publicum sed privatum erat, qui enim Vefirus vocabatur, *وزیر اهل بیت* i. e. curator & moderator domesticorum principis erat (D'Herbel. p. 912. sq.); sed ipsi illi, qui primum non nisi res privatas principum gerebant, sensim sensimque ad publicas quoque adspirabant & adhibebantur, dum tandem Abul Abbas anno Christi 750. devicto Mervano II., Omniadarum ultimo, principatu inter Arabes potitus provinciam Vefiri ad publicam dignitatem solemniter eveheret.

8) In memoriam revocari hic possunt, quæ Gattererus (Versuch einer allgemeinen Weltgeschichte p. 615. scripsit: "Die merwanischen Kjudren, eine persische Dynastie, besiegten zuerst die Hamadaniden und darauf die Buiden, und errichteten zu Diarbekr, Maijafarekin, Emed und in andern syrischen und mesopotamischen Gegenden a. 984. einen Staat, welchen 100. Jahre hernach a. 1085 oder 1095. die Seldschuken verschlungen haben." Abu Nasrum ab anno Chr. 1024. ad annum 1073. regnasse, virum autem probum fuisse (*حسننت سپرتة*) testatur Abulpheda *annal. t. II. p. 572.*

9) Obiit, cum legatus iter Constantinopolin faceret, aut: Constantinopoli. Sed *ترسل* verti etiam potest: *sæpe missus est* (*ترسل* certe significat: sæpe misit), ut hic verborum sensus sit: qui plus una vice Constantinopolin olim missus est.

10) Non perspicimus, qui *Reiskius* vertere potuerit: præcipuis hominum *elegantium* accensendus. Cum *فضيلة* & *فضل* de scientia, sapientia, *فاضل* de homine scientia præstante, doctoque dicatur, non dubitamus, *فضلاء* de eruditis intelligere, id quod orationi

autem ¹¹⁾ Manasensis memoratus (مذكور) ¹²⁾ multos libros, quos tum ad ædem primariam ¹³⁾ Mijapharecæ, tum ad Amideusem statuendos curavit (quique ante breve tempus in cellis utriusque horum templorum adhuc præsto fuerunt) ¹⁴⁾. Cum in itinerum quo-

tionî plane accommodatum est. Sed فضل (cfr. Eduard. Pocockii not. in Carmen Tograi p. 9. sq.) quodcunque notat, quo alter alteri præstat, experientiam quoque & rerum agendarum peritiâ, unde alia non inepta verborum interpretatio prodibit.

- 11) An sup, an publico sumtu id fecerit? haud constat.
- 12) Quem verba plane supervacua, المنازي المذكور, non offendant? At vero stilus Abulphedæ in universum plane incuriosus est, cujus quidem præcipuam causam esse putamus, non quod vir πολίτιμος fuit (*Wachler Versuch einer allgemeinen Geschichte der Literatur* 2 t. p. 258), sed quod historiam suam ex aliis libris, ipsis fortasse partem minus accurate scriptis, excerptit; cum colligeret illam, res, ut in hoc laborum genere facile sit, non verba curavit, retractandique opus suum aut tempus aut animum non habuit. De loco autem, quem hic tractamus, peculiariter affirmari posse videtur, contraxisse eum Abulphedam ex scripto aliquo, quod uberius de Ahmede Manasiensi agebat, cumque post verba 'أبي القاس' multa, quæ illud immiscuerat, resecurit, ex negligentia iisdem perrexisse verbis, quibus auctor, unde hauriebat, narrationem suam persequeretur.
- 13) ad, juxta ædem primariam h. e. in domo aliqua ad eam pertinente; ædes enim ejusmodi primaria tum apud Christianos olim tum apud Mohammedanos amplum plerumque spatium, muro cinctum, occupabat, in quo præter eam alia ædificia, domicilijs ecclesiasticorum, xenodochijs, balneis, scholis pro instituenda juventute, bibliothecis, al. destinata continebantur.
- 14) Verba hæc, quæ *Rosenmüllerus* de industria omisisse videtur, arabice

quodam fuorum vallem Bozae ¹⁵⁾ peragraret, amoenitas ejus eum cepit, dixitque de ea — —”

Pauca sunt, quæ ex his Abulphedæ verbis comperimus, neque tamen contemnenda, cum in Ahmede, de quo, ac ne nomine quidem ejus, nusquam alibi, quod scimus, proditum est, virum eruditum & eruditionis adiutorem nobis exhibeant, juvetque, multos omnium temporum populorumque nosse homines, dignitate conspicuos, qui bene de literis artibusque meruerunt, easque deamarunt & coluerunt. Ingenio autem studiis subacto Ahmedem fuisse, si quis confirmare etiam velit poematio, quod unum ab illo habemus, venusto fane, locis pulchris atque concinnis exornato, multi fortassis nihil habebunt, quod contra dicant. Cecinit vero vallem Bozae hoc modo:

Defendit ¹⁶⁾ nos ab æstu ¹⁷⁾ regionis fervidæ ¹⁸⁾ vallis,

eam-

bice sic habent: وهي الی من قریب كانت موجوداً
 وخنزیر الکتب فی صخرین. Vox خنزیرین sumi potest pro
 bibliothecis. Cum phrasi الی من قریب conferri potest syriacum
 ܠܡܘܨܬܐ v. *Michaelis* chrest. syriac. p. 98. l. 9.

15) Bozaa teste Abulpheda in tabula Syriae (ed. Jo. Bernh. *Koehler* Lipf. 1766. p. 129.) erat “vicus (s. campus ضویعة) agri Babensis, multitudinē hortorum amœnorum læti, iter unius diei ab Halebo ad regionem borealem (في الجهة الشرقية الشمالية) distans.” Nomen loci ab abundantia sumtum videri possit, بزرع enim est abundavit.

16) ونا alibi non cum accusativo rei sed cum عن conjungitur.

17) Pro نفاحة in codicibus quibusdam (v. ed. *Adler*. p. 130.) نفاحة “ab aura calidiori” legitur.

18) رمضاء *Reiskius* de solo glareoso, a sole fervido, *Koehlerus* (l. c.) ipso

eamque ipsam defendit arborum omnis generis plantarum-
que ¹⁹⁾ perfectarum ²⁰⁾ densitas ²¹⁾.
²²⁾ Descendimus (de jumentis ²³⁾ confessuri sub arboribus ejus
proceris, propendentibus ²⁴⁾, quæ inclinabant se in nos ²⁵⁾,
quem-

Ipso de sole fervido accepit. Illud melius, quam hoc, cum موض
fit fervere *ex sole*.

19) نبت *speciatim de arboribus, frequentius autem de quovis vegetabili usurpatur.*

20) كامل cum notione integri & proceri quod ad staturam etiam notionem *pleni* quod ad robur & succulentiam continere, docuit *Reiskius* (ed. Abulph. 3, 132.) Arborea igitur & plantas intelligit auctor, quæ summum pro natura sua magnitudinis & præstantiæ gradum attigerant, perfectæ in suo genere erant.

21) مضاعف *duplum, duplicatum*, de densitate arborum & plantarum, quibus vallis culta felixque superbiebat, intelligunt; id vero, quod volunt, ex significatione augendi, quam ضاعف etiam habet, deduci quoque posset. Ceterum non videmus, quid statuere prohibeat, auctorem carminis ordines arborum plantarumque, ex utraque parte vallis sibi oppositos eamque cingentes, in animo habuisse.

22) In tabula modo memorata Syriæ auctoris nostri, in qua carmen hoc cum variantibus quibusdam lectionibus etiam reperitur, primo disticho & huic secundo aliud intextum est, quod ita habet:

“Avertit solem (a nobis), ubicunque vultui nostro oppositus sit, prohibet ab accessu illum, sed aditum permittit leniter & grato modo spirantibus ventis.”

23) Verti etiam potest: commorati sumus sub arboribus — nam نزل est descendere h. descendere de equo, diverfari h. commorari. Copulatur aliis locis cum ب vel علي.

24) نوحه, cujus collectivum hic occurrit, arbor magna (ساجرة
عظيمة)

quemadmodum in ablactatum inclinant se præbentes mammas²⁶⁾.

Sorbillavimus²⁷⁾ sitientes²⁸⁾ optimam in illa aquam²⁹⁾, dulciorem, quam vinum competori est³⁰⁾.

Terro-

عظيمة, ut *Tebrizius* explicavit v. ed. *Adler*. p. 134), in specie autem arbor est, quæ ramos suos late diffundit. cfr. *Rosenmüll. Vocab. & rad.* نأح "multum propendit."

25) *Koehlerus* pro *فكحني* invenit *تتكناؤ*; pro sequenti *المرضعات* vero *الوالدات*.

26) Sermo hic esse videtur de camelis, quorum pullis lacte depellendis fiscella vel simile quid alligatur, ne mammas matrum suarum iterum fugere possint. Matres, quæ æque ac pulli interrupta lactatione dolent, pullos adeunt & eodem positu, quo mammas antea præbuerant, illis adstant, ad fugendum eos invitantes. *Adleri* editio, aliter ac *Koehleri* & *Rosenmülleri* textus, *حنو* habet: "ut matres amoris affectione propensæ sunt in pullos ablactatos."

27) Sorbillare sensum voluptatis, qua potarunt, exprimit.

28) Tempore, quo potus acceptissimus erat.

29) *زلال* de aqua limpida, frigida, dulci & digestu facili invenitur.

30) Vinum bonum, quod cum amicis bibitur, suavissimum est. Quod auctor, Mohammedanus scilicet, de vino prædicavit, observando fortassis & audiendo scivit, certumque est, quod *Herbelotus* p. 697. monuit: il y a beaucoup de Mahometans, qui ne croyent pas, que le vin leur soit absolument defendu.

B

Terrorem incutit ³¹⁾ glarea ejus mundo ornatæ ³²⁾ virginum,

ita, ut latus, cui margaritarum lineam ³³⁾ alligavit, per-
trectet illico ³⁴⁾.

Alterum carmen, quod communicare breviterque illustrare
constituimus, ex eodem volumine annalium muslemicorum ¹⁾, ex quo
prius desumptum, cum præmio ab Abulpheda præmissio ita se
habet:

“Eodem anno (a. fugæ 488.) obiit Motamedes ²⁾, Abadita ³⁾,
Sevil-

31) Si **تروع** ita vertitur, **حالية** legendum; significatus timendi,
quem **راع** etiam habet, nostro loco minus convenire videtur.

32) **حالية** monilibus mundove suo ornans se aut ornata *mulier*.

33) **عقد نظم**, margaritæ serie junctæ, idem est quod Latini lineam
margaritarum vocant.

34) Sensus difficulti hujus absque idubio est: femina, pulchre ornata,
vallem transiens, quum glaream ejus splendidam & venustam con-
spicit, margaritas videre putat, ideoque statim margaritas suas at-
trectat, subtimens, ne illas perdiderit.

1) Annal. Muslem. 3, 300. sq. *Rosenmüll.* Leseb. p. 118. sq.

2) **معتد** (i. e. vir æstimabilis) apud alios (*d'Herbelot* p. 307.) co-
gnomine **بالله** (is, ut *Reiskius* in annal. musul. t. 2. p. 429. expo-
nit, qui rerum omnium loco Deum sibi sufficere cupit), apud alios
appellatur Ibn Habeth, quod **بن حبط** “e tribu Habeth” esse po-
test. cf. *Mexinski* Lex. arab. pers. turc. t. 2. p. 442.

3) Abaditarum nomen gerebat dynastia, quæ regnum Hispalense, si
ita dicere fas est, in Hispania tenuit, cum Motamede autem regnare
desiit.

Sevillæ ⁴⁾ aliarumque Andalusie ⁵⁾ terrarum ⁶⁾ (olim) dominus, in carcerem Agmatæ ⁷⁾ inclusus ⁸⁾. Quod de eo narratur, in vulgus notum est. Pulchra fecit carmina. Refert auctor libri "torques"

B 2

ques"

4) أشبيلية nomen urbis Hispalis in Hispania, dein regni, cujus fedes regia Hispalis erat.

5) Andalusia universæ Hispaniæ apud Arabas nomen dedit, utpote quæ cum primum sub Otmano anno post Christum natum 646. Hispaniam invaderent, ab illis (annal. musul. I, 262.) ante omnes alias ejus provincias intestata, cumque sub Valido de occupanda illa tandem cogitarent, anno Christi 711. ante alias subacta est.

6) Regnum arabicum Sevillanum s. Hispalense tum temporis vel paulo ante præter Sevillam ipsam oras Andalusie, terram Grenadensem, partemque Betoniæ (Estremaduræ) atque Lusitanie complectebatur. v. Krause Geschichte der wichtigsten Begebenheiten des heutigen Europa t. 3. p. 423.

7) Agmata urbs olim primaria regni Marocensis fuit.

8) Motamedes a Josepho, qui Morabitarum (مرابطون) in religione assiduorum) secundus erat, rege Maroci (أمير المسلمين), in Hispaniam trajecto, imperio privatus captusque ad mortem usque suam, per quatuor annos, Agmatæ in custodia vitam consumere coactus fuit. Narrant, Josephum a Motamede ex Africa vocatum, ut auxilium illi contra Alphonsum VI., regem Legionis, ferret, dolose autem Motamedem ipsum invasisse & oppressisse (d'Herbelot p. 307.). Schloezerus (Summarische Geschichte von Nordafrika, Göttingen 1775, p. 33.): "A. 1091. schickte Jusuf zum dritten Mal ein Heer nach Spanien, das die meisten arabischen Staaten dem Jusuf unterwarf. Auch der König von Sevillen, der ihn gerufen hatte, ward nach Afrika geführt, machte lehrreiche Verse in seiner Gefangenschaft und ward von seinen Töchtern mit Stricken ernährt."

ques" 9) inscripti: Motamedem, quum Agmatæ in carcere esset, die festo 10) accessisse quosdam liberorum ejus, qui salutem illi dicerent.

9) وَاَلَيْدِ et plene: وَاَلَيْدِ الْعَرَبِيَّانِ torques auri purissimi, est, ut *d'Herbelot* p. 954. annotavit, "titre d'un ouvrage, qui contient les Eloges des poetes illustres d'Afrique en quatre parties. La premiere contient les Rois & les Princes, qui se sont appliquez à la poesie; la seconde est des Vezirs & Ministres d'Etat; la troisieme des Juges & des Docteurs; & la quatrieme comprend tous les Particuliers, qui en ont fait profession, & dont on a les Ouvrages. L'Auteur de ce Livre est Abou Nasr Alfatah Issa Ben Khacan Al Caisi, qui mourut de mort violente l'an 535. de l'Hegire." De auctore hujus libri, qui etiam Parisiis extat, Abulpheda (annal. [musl. 3, 484.) ad annum 435. fugæ hæc habet: "Obiit Fatah, fil. Mohammedis — occisus in publico mercatorum hospitio Maroci (في فندق) (بمراكش). Fuit egregie eruditus (كان فاضلا في أدب); composuit multitudinem librorum, e quibus is est, qui titulum habet: torques aureus; mentionem in illo facit multorum eruditorum, carminumque eorum, qua quidem re omnino boni quid fecit (ولقد أجاد به), quod *Reiskius* vertit: multa eorum attulit)." 10)

10) Præter diem Veneris, quem Mohammedani sacrum festumque habent, duo alia festa quovis anno celebrant, عيد كبير & عيد صغير, de quibus consulendus *d'Herbelot* p. 315. Nescimus, utrius eorum, an diei alicujus Veneris hic mentio fiat, an vero fermo fit de festo, quod Marocani peculiare habent & decima mensis محرم (qui primus est anni Mohammedici & Julio nostro partem respondet) agere solent; distribuunt illo pauperibus varia edulia per modum eleemosynæ, vesperique in plateis publicis festivos ignes accendunt. v. *Höft* Nachrichten von Marokos und Fes. Kopenhagen 1781. 4.

Conculcant cœnum nudi earum pedes ¹⁸⁾,
quasi (olim) muscum camphoramque non calcaissent ¹⁹⁾.
Genam non habent, nisi cujus pars exterior de angustiis que-
ratur,
interior suspiriis impleta sit ²⁰⁾.
Sors tua erat, ut imperares forti, eaque obediret,
supervenit ²¹⁾ tibi sors tua, jamque ipse vetaris, & tibi ipsi
præcipitur ²²⁾.

Quis-

18) per plateas nempe transeuntes, quæ plerumque in urbibus Mohe-
medanorum cœnosæ sunt. *Reiskius*.

19) Dicere videtur auctor: quæ olim, cum læta conditione fruebar,
in cubiculis degebant, quorum sola tapetibus strata erant, campho-
ra (v. floribus palmæ vel vitis) muscoque, ut suavem odorem exha-
larent, & ornamentum atque honoris causa consperfis.

20) *Reiskius* distichum ita transtulit: "Genam earum non videas, quæ
maciem non satis prodat & quam imber lacrimarum, ascendentibus
ex imo pectore suspiriis, non riget;" nobis hic sensus illi inesse vi-
detur: genas habet macilentas & fame confectas, in quibus si quid
extat & prominet, nequaquam pro pinguedine habendum est; in-
flatæ modo sunt suspiriis, ex animis filiarum mearum provenienti-
bus. *جذب* de siccitate anni & angustia annonæ dici notum est;
ظاهر an "pars exterior", an conspicuum veritas, perinde erit;
مطر implendi notionem etiam habere, e Camuso attulit *Golius*.
Neque vero negamus, defendi quoque posse translationem *Reiskia-*
nam, dummodo alterum distichi membrum ita sumatur: (lacrimis)
illæ (genæ) irrigantur continua inter suspiria.

21) Significatus "rejiciendi, reducendi" quos *رجع* alibi habet, omni-
no ad explicandum hunc locum facere possunt, aptior autem vide-
tur "supervenienti, invadenti" qui vocabulo vindicari potest, quan-
quam a *Golio* non notatus. "Supervenit tibi" idem erit, quod:

Quisquis post te ²³⁾ de possessione ²⁴⁾ lætatur, in qua est, profecto in statu somniantis est & deceptus ²⁵⁾.

Ter.

“supervenit tibi & potestati suæ te subjecit.” Pro ^{فَرَن} qui legeret ^{فَرَن}, eundem similemve sensum eliceret; ^{فَرَن} enim in II. fallere, decipere & deprimere valet.

22) Vetaris i. e. imperatur tibi, quod abs te omittendum; præcipitur tibi i. e. imperatur, quod abs te agendum est.

23) i. e. nunc. postquam tuo exemplo edoctus novit, quam mutabilis sit ipsorum regum conditio, ita, ut potentissimi quique uno momento præter omnem opinionem regno pellantur & in miserias incidunt, quibus ferendis vel fortissimus vix par est.

24) ^{بات} “manere, commorari, pernoctare” plane ut syriacu ^{بَات} hoc nostro in loco cum *Rosenmüllero* (Vocabul. p. 171.) vertimus: esse. cfr. Ed. *Pocockii* notas in carmen *Tograi* p. 108. At significatus usitator certiorque *pernoctandi* in secundo certe membro locum habere potest; pernoctat in somniis idem esset ac: noctem tranfgit somnians, somnianti similis est; quid? quod utrique ^{بات} notionem *manendi* tribuere licebit, si ita interpreteris:

“qui (quam rex est) post te in regno manet (regnare pergit), opinans, magnam eum voluptatem inde percepturum esse, manet in somniis semper somniat) & deceptus erit.”

Qui quidem sensus ut efficiatur, haud quidquam requiritur, nisi ut ante vocem ^{بَات} ^{بَات}, quam quomodocunque vertatur, ^{بَات} enuntiamus, conjunctio ^{بَات} mente concipiatur.

25) Qui de re aliqua, quæ illi obtigit, lætatur, somnianti similis est, qui quidem præstigiis, quas vis ejus imaginandi illi facit, deceptus beatissimus sibi videtur, cum vero expergefactus fuerit, misere delusum se videt. Honores & reliquæ fortunæ non vera bona sunt, sed fallacia & cito nobis erepta.

Tertium, quod elegimus, carmen ¹⁾ in argumento versatur perquam memorabili, in expugnatione Hierosolymorum per Francos anno Christi 1099. Obsederant urbem, ut Abulpheda refert, plus quadraginta dies (نبيغا وأربعين يوماً) ²⁾, cumque capta ab illis esset, per septem dies integros ferro flammaque in victos cuiuscunque ordinis, ætatis ac sexus, & res eorum, sanctissimas adeo, grassari pergebant, tantasque prædas faciebant, ut ratio earum iniri non possit. Cujus infandæ crudelitatis nuntio Bagdadum perlato, missisque eo, qui festinum auxilium peterent, incolas urbis lamentari & immensè plorare, sed qui summæ rerum præerant, nihil fuscipere, quod afflictos levare, hostemque communem cohibere aut reprimere poterat. Turpis hæc & abominanda agendi ratio iram movit non omnibus, Motaphero ³⁾ inprimis Abiwardensi ⁴⁾, qui carmen de re composuit, indignationis & amaritudinis plenum, e quo hos versus Abulpheda exscripsit, nobisque reliquit:

Miscemus sanguinem cum lacrimis copiose manantibus ⁵⁾,

nec

1) Annal. muslim. III, 320. Rosenmüller. Leseb. p. 121. sq.

2) idem effret: ماربعين يوم ونبيغا

3) مَظْفَرٌ & مُظْفَرٌ (victoriosus, felix) nomen proprium non infrequens. Poeta, qui illud gerit, præter alia collectionem poematum (ديوان) edidit, quæ, si Herbeloto (p. 11. b.) fides, Lutetiæ Parisiorum asservatur. Obiit anno 507. æræ Mohammedanorum.

4) i. e. Abiwardi nato. Est autem أبيورد نomen persicum civitatis in Chorasane, a Bawerdo quodam conditæ. Meninsk. coll. d'Herbel.

5) "Miscere sanguinem cum lacrimis" nobis idem est, quod: vehementissime & assidue plorare. Habebat, nisi fallimur, sermo arabicus tropum, in teutonico etiam usitatum, quo sumitur, lacrimis sanguini-

nec reliquus per nos pugnandi modus est ⁶⁾ nobiscum certantibus ⁷⁾.

At

fanguinem nonnunquam intermistum esse, quod quidem priscae vetustatis homines ex eo collegisse videntur, quod qui diutius et vehementer plorant, oculos habent rubicundos, speciem sanguinis praeberentes. Certum vero est, homines sanos nunquam sanguinem ex oculis emittere.

⁶⁾ Pro ^{يَبَيْقُ}, ut *Rosenmüllerus* legit, ob ^{مَّا}, quod sequitur, melius forsitan ^{يَبَيْقُ} in passivo legitur. Quae vocibus ^{عرضة} & ^{يَبَيْقُ} inesse videtur discrepantia generis, tollitur, si ante ^{عرضة} pronomen relativum, quo linguae Orientis, saepius ac plerique suspicantur, vel expresse (v. *Michaelis* chrestom. syriac. p. 43. l. 3. p. 106. l. 10.) vel ita ut subaudiri debeat, utuntur, mente cogitatur. Eodem modo multa alia hujus generis removeri quoque posse existimamus.

⁷⁾ Hoc, quem *Reiskius* praeivit, modo si alterum distichi membrum exponitur, auctor dixisse videtur: dessemus miseriam, in qua Hierosolymitani versantur, ita, ut qui superare fletu nos velit, haud possit. Inesse hunc sensum verbis posse, nemo negabit, cui persuasum est, tum, vocem ^{عرضة} non de universa arte conflictandi, sed de singulis technarum, in lucta adhiberi solitam, modis usurpari, tum, tertiam quam dicunt conjugationem verbi ^{جرم} non certamen modo ope lapidum, sed quodcumque aliud certamen indicare. At vero nos, ut dicamus, quod sentimus, de utroque dubitamus, ideoque verba sic interpretari malimus:

neque respicitur a nobis, quod **conveniens** est mala avertentibus i. e. non curamus & circumspicimus sed plane negligimus, quae nobis ad avertendam Hierosolymorum calamitatem provocatis facienda essent; ploramus, cum arma sumere hostibusque obviam ire fas esset. ^{يَبَيْقُ} est: spectare, respicere, ^{عرضة} id, quod aptum, conveniens est, ^{جرم} autem propugnare valet & mala avertere.

C

At miserrimum genus pugnandi, quo armorum loco uti vir potest, lacrimae sunt,

quum ignem suum fulcitavit bellum in acutis gladiis ⁸⁾.

Qui dormiat oculus, palpebris penitus clausis,

cum crimina committuntur, quibus unusquisque, qui obdormit, excitatur ⁹⁾?

Fratres vestros in Syria ¹⁰⁾ quod attinet, locus, quo meridiana quiete fruuntur ¹¹⁾,

dorsa

8) h. e. quum bellum geritur, hostiumque gladii nudati rutilant.

Sed *صائم* de homine strenuo etiam dicitur, ut verba nostra hunc quoque in modum accipere possis: quum bellum est & strenuus quisque ardore pugnandi plenus.

9) h. e. qui quaeso fieri potest, ut vos, quorum esset, atroces Francorum injurias propulsare, quieti & otiosi domi agatis, ut in tanta calamitate, qua vel illi omnes, quos non attinet, percelluntur, ita vos geratis, quasi plane nihil de ea audiveritis. Vocem *سوء* leviora delicta alibi indicare notum est. quam ob rem suspicamur, auctorem nostrum aliam ejus significationem in animo habuisse, quam quae in versione nostra adoptata est. *سوء* de agitatione venti & celeri motu impetuque usurpatur, quidni conicere liceat, nomen *سوء* de procellis quoque & turbine usurpatum fuisse. Et naturae profecto convenientius est, dormientem turbine, quam criminibus levioribus e somno excitari.

10) *شام* vulgo *سوريا* dictum pro diversis temporibus terminos habebat angustiores amplioresve; hac autem, de qua agitur, quin ab Alexandri inde Magni aetate Palaestinam et Phoeniciam quoque complectebatur. v. *Bellermann Handbuch der biblischen Literatur* t. 2. p. 342. sq.

11) *سوء* locus, stratumve est, ubi meridie aut paulo ante somni et

dorsa equorum juvenum aut viscera hyaenarum ¹²⁾ sunt ¹³⁾.
Notarunt eos contemptu ¹⁴⁾ Romani ¹⁵⁾, vosque
Syrma post vos trahitis mollitiei ¹⁶⁾, hominum instar, qui
pacem habent.

Quan-

et quietis causa decumbitur. *Rosenmülleri* مقيلهم in مقيلهم
mutamus, cum verbum اضحي, a quo pendet, praedicatum in casu
obliquo s. accusativo requirat.

12) Fratres vestri, ait auctor, qui alio tempore meridianae quieti,
quem dmodum moris apud nos est, dare se solebant, jam aut cam-
melis insident, ut fuga vitae et salutis suae consulant aut dudum
morti occubuerunt et insepulti projecti ab hyaenis devorati sunt.

مدكي (cum Damma super Mim), quod ad singularem مدكي
refertur, si *Golium* audias, equi sexennes (juvenc) sunt; *Reiskius*
autem de aliis quoque animalibus dici posse statuit et reperisse se.
de camelis juvenis usurpatum affirmat. قشاع de hyaenis dici
monet *Golius*; *Reiskius* et *Rosenmüllerus* annosos magnosque vul-
tures indicare putant. Efformata vox videtur ex قشع pronum ster-
nere et قشع comedere.

13) اضحي ut طر interdum simpliciter pro: esse, evadere, fieri
ponitur.

14) vel: notant, despiciatos habent, redduntque.

15) i. e. Europaei cruce signati, nam روم, quod modo Romanos stri-
cte sic dictos, modo populos Constantinopoli subditos, modo eos
Turcarum, qui in graecas ditiones invaserant, modo Syros, Aegyp-
tios al., liturgias graecanicas sequentes, modo incolas Rumeliae in-
dicat, nonnunquam (v *Herbelot* p. 721.) de populis Europae uni-
versis usurpatum est.

16) h. e. vitam quietam et mollem ducitis, omnis mali expertes, uni-

C 2

ce

Quantum sanguinis jam effusum est¹⁷⁾! quot feminae¹⁸⁾
pudorem pudicitudini suae suffusum brachiis occultant¹⁹⁾!

An

ce voluptatibus dediti نيل (yrma, vestis syrmaica est, qualem opulentiores Arabum summo loco habebant, quali ornati inter eos erant, quicumque magnifice incedere volebant. cfr. *Rosenmüll.* *Le-seb.* p. 95. خفض, ut *Reiskius* monuit, proprie depressionem notat, deinde vitam commodam, mollem, laetam, tranquillam; defumta metaphora ab incessu depresso, sedato, comodo, ad otium et animi libitum composito, qui etiam خفض depressionis, destitutio appellatur

17) Ita auctoris verba a *Reiskio* accepta sunt et accipi possunt, dummodo أباح "communis juris fecit, voluntati cujusque permisit" dubitationem non moveat. Nos quidem colectivo دم alteram, quam habet, significationem hic tribuimus, vertimusque: "quot hominum vita arbitrio aliorum subjecta" et "si qui forte sint, quibus haec quoque displiceant, lectionem illis أديخت commendamus, in quam conjectando incidimus: "quot hominum vita extincta est vel: etiamnum extinguitur!"

18) صبي, quod ad singularem صبيبة refertur, idola proprie notare vel statuas ex marmore, ebore, argento, similive materia, (v. *Gol. Lex.*), metaphorice autem de feminis tum nostro hoc in loco tum in *Haririi* consessu XLV. dici, monuit *Reiskius*. Addimus, censere nos, vocem صبيبة, quae idolum statuamve notat, ad radicem pertinere, cui syriacum ܘܫܘܒܘܬܐ & ܘܫܘܒܘܬܐ, "similitudo, figura, imago" et chaldaicum ܘܫܘܒܘܬܐ "simulacra" assignari debet; صبيبة vero, quod feminam indicat, e vocabulo دم sanguis, vita illustrandum est.

19) Non intelligimus, qui *Reiskius* vertere potuerit: "formae suae pudicitiam objectis arcibus tueri coactae sunt." Propositum habebat poeta

An jucundae sunt ²⁰⁾ Arabum turmis ²¹⁾ injuriae,
an conniveant ²²⁾ in contumeliosa tractatione, quam patiuntur,
barbarorum militum ²³⁾?

Utinam vero illi, quum non repellunt eos zelo pro religione,
tena-

poeta dicere: feminas erubescere de vi, quam tum ipsae tum aliae mulieres ab hostibus passae sint nec audere amplius ob violationem hanc pudicitiae suae conspiciendas se praebere, sed brachiis vultus suos tegere. **مصرم** carpus et carpi locus (i. e. ea pars corporis, qua brachium manusque fricte sic dicta inter se junguntur) pro brachio ipso sumere non dubitamus. Graphice autem non manus sed brachia dixit auctor.

20) vel: an acquiescant in injuriis? **رضي** enim significat quoque "contentum esse, acquiescere." Habet post se vel **ب** vel **علي** vel accusativum.

21) **صناديد** principes etiam, optimates, duces strenuos reddere potest, cui id libet, quin imo praestabit, sic reddere, cum Abulpheda retulerit: Selgukidarum *Sultanorum* intestinas discordias faciles provinciarum rapinas permisisse (annal. musul. III, 318.)

22) **أغضى** contraxit sc. oculos h. connivit, rem ingrati patienter toleravit. v. *Hariri* Confess. VI. p. 240., Ibn Doreidum p. 93. et 98. et confer hebraicum **סָגַף** Prov. 16, 30.

23) **كأنا** nobis est contentus, in quem alterum aliquis adducit; **كأنا** legimus **كأنا**; **كأنا** sunt Franci. *Reiskius* **كأنا** accepit de Persarum heroibus cataphractis; nescimus vero, qui de Persis loqui potuerit auctor. Ceterum in vulgus notum certumque est, nomine **كأنا** &c. ab Arabibus omnes, qui arabico sermone non utuntur, nec gentis Arabum sunt, in specie vero et **κατ' ἑξῆς** Persas vocari.

tenaciter zelum retineant pro iis, qui sacri sunt et inviolabiles ²⁴⁾!

Haec sunt, quae ex Motapheri carmine in codice Leidensi, unde annales Abulphedae muslemicos typis describi curavit Reiskius, reperiuntur. Invenit hic idem in alio codice, Lugduni Batavo-

24) Esset, ait auctor, Arabum, studio religionis suae omnibus, quas habent, viribus ad coercendos et reprimendos Francos uti, molimina enim Francorum sacris Arabum non possunt non esse funestissima; cum vero Arabes omnem religionis suae amorem amisisse videantur, hortamur et obsecramus eos, ut saltem amorem et cultum feminarum liberorumque, virtutem illam, qua gens eorum ab antiquissimis inde temporibus ornata fuit, non deserant, sed vim illis illatam ulciscantur, novam propulsent et avertant. **يَدْوُونَ** (ut legendum est) accusativum poscit, qui vel ex sermone praecedenti repeti debet, vel voce **حَمِيَّة** continetur. Si posterius, sic vertendum erit “cum non repellunt fervorem (violentiam Francorum) a sacris (Mohammedicis)” i. e. cum grassari in sacra nostra Francos patiuntur. **ضَنُّوا**, quod a **ضَنَّ** “tenaciter adhaerere rei, persequi illam” derivant, efferendum: **ضَنُّوا**; fed **ضَنُّوا** Rosenmülleri, ex negligentia typographae profectum, nostra ex sententia defendi etiam potest. **ضَنِّي** valet: aegrotare, male se habere; si igitur sumas, in forma II. vel eadem vel aucta modo vi gaudere, hunc sensum habebis: utinam illi, qui pro religione sua nihil suscipere volunt, zelotypia vexentur, quum feminas suas a Francis, quae ut sacra ita gynaecea etiam eorum infestant, adpetitas violatasque vident, poenas enim merentur acerbissimas et fieri possit, ut hac tandem de causa arma capiant. Francisque se opponant. Voci **غَيْبَرَة**, quod zelum et zelotypiam notat, in Lexico Meninskiano significatus

tavorum affervato, qui Jbn Schohnae²⁵⁾ epitomen et continuationem annalium muslemicorum continet, tria alia carminis disticha, quibus lubentissime etiam immoraremur, si Reiskio placuisset, textum eorum arabicum communicare²⁶⁾. Quae vero cum ita sint, eaque, quae probatum ivimus, satis probata videantur, misso in praefens Abulpheda, animadversiones quasdam ad Sententias Jesu Siracidae inde a capite earum XIV.²⁷⁾ adungere lubet, ne tum ii, qui defendere, tum ii, qui impugnare dissertationem hanc ex legibus nostris debent, in uno tantum argumento versari coactos se videant.

catus "magnanimitatis" etiam tribuitur; quem qui pro vero habet, nostroque in loco adhibere vult, vertere potest: utinam magnanimos erga (ب i. q. الشي) feminas vos geratis. مساكين gynaeeae, hinc vero: qui in illis sunt, uxores nimirum, filiae et virgines.

25) Anno fugae 883. mortui. Vide de eo d'Herbelot p. 792. et *Wahlii* Erdbeschreibung von Ostindien T. I. p. 24.

26) Latina eorum translatio, quam solum a *Reiskio* habemus, haec est:

"Quum, fluctus horum conflictuum qui subire veretur, spe studioque salutis, futurum sit,
ut ille deinceps prae poenitentia dentibus fremat, digitosque praemordeat.

Parum abest, quin ad hos conflictus clarissima voce

conditus Medinae (Mohammedes) sic evocet: o gens Haschemi!

Video gentem et sectam meam hastas suas in hostes non acuere,
non dirigere,

quo tempore columnae fidei Muslemicae labascunt.

27) De difficultioribus quibusdam priorum capitum locis v. Dissertationem superiore anno editam.

C. 14, 8.

sententiarum J. Sirac. a Bretschneidero ¹⁾ aliisque sic vertitur: profecto nefandus est avarus, immisericors ille (*αποσ. προσ. sc. απο. πτωχε*) et durus erga alios (v. erga afflictos; *ψυχη* enim, ut Bretschneiderus affirmavit, non simpliciter homo sed homo est, qui desiderat, precatur). Nolumus, quibus haec placent, repugnare, sed concedant illi nobis velimus, textum hebraicum forsan habuisse:

רע רע עין משיב פנים
והכזה נפש (נפשוֹרֵר)

„infelix (in se ipso) est invidus (v. avarus), qui faciem suam avertere solet (qui alios ne adspicere quidem v. aliis nil largiri vult), contemnitur praeterea ab aliis omnibus.“ רע hominem physice malum, ut ita loquamur, i. e. miserum et infelicem indicare et *הכזה נפש* (quemadmodum legimus) reddi potest: nonne etiam objectum est contemptus omnium? cfr. Esaj. 49, 7.

9.

Prius membrum nulla difficultate laborat „oculus (cupiditas) avari nunquam parte fatiatur (avarus non contentus est nec quiescit, dum aliquid superat, quod nondum possidet); sed posteriori insunt, quae non admodum plana videntur, vocabula nimirum *αδμια πονηρα*, quae nostra quidem ex sententia neque pro injustitia illa invidorum et avarorum, qui sibi vindicare omnia, aliis nil relinquere volunt, neque pro mera circumlocutione *της πλεονεξιας* habe-

1) in edit. libri J. Sirac., quae anno 1806. amplo doctoque commentario instructa in forma octoaria majori Ratisbonae prodit. Monemus obiter, librum nos hunc ad manus non habuisse, cum praeterito anno dissertationem modo allegatam conscriberemus.

haberi possunt. Si fumere liceret, pro *αδι. που.* in textu hebraico fuisse *און רע*, ab interprete graeco per errorem *רע און רע* enuntiatum, statui posset, auctorem sententiae dicere voluisse: cupiditas avari nunquam expletur, et dolor, quem inde capit, animum ejus consumit. *רע און רע*, dolor avari (*λυπη πουηρα*) molestia esse potest, qua affectus est.

— 11. 12.

Καθως εαν εχ. Lindius vertit: pro modo rerum, quas habes; *εαν*, ait, particulam esse expletivam. Nos Vulgatum Syrumque fecuti reddimus: quodsi habes i. e. si facultas tibi est; *καθ.* *εαν* idem esse arbitramur, quod *כי אם* (v. Prov. 2, 3. etc.). *αξιος* (Deo autem, largitori ejus, quod possides, sacrificia) modo, quo decet et facultatibus tuis conveniente. *Διαθ.* *αδ.* constitutum, lex, quam infernus s. mors (ex voluntate Dei) sequitur vel: pactum, quod infernus s. mors *tecum* fecit. *Υποδεικνυμαι, הוריע*, notum facere. v. LXX. Esrae 4, 16. etc.

— 14.

Μη αφυσερ. sc. Φιλον²; *אל תמנע (אתו) מיום טוב*. ne cohibeas eum a die bono (noli facere, ut per te gaudio careat, sed hilarem eum redde, quotiescunque id fieri potest. *Μερις* sumimus pro: *חלק* fors; *επιθ.* *αγ.* pro: *מחמר טוב* „cave, ne elaboratur tibi fors, ne excidas sorte, quae objectum est concupiscentiae boni (quam bonus quisque desiderat et nancisci studet).“

— 16.

Δος και λαβε, fac ut alii habeant, quo fruantur, alii dent tibi, quo ipse frui possis (laete et jucunde communiter cum aliis vive,

2) Alii subintelligunt *σε*, “noli diem bonum, ulum gaudium tibi negare.”

D

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

mortem usque in sapientia) defendere vult, ישׁוּחַ ב, quod absque dubio pro διαλεχθησεται εν positum erat, ex arabico شَاخ (med. Je.) „consenuit“ illustrare potest ⁶⁾. Συνοσ. αυτ. nobis est: institutio sui, id quo quis intelligentior redditur, הכינו.

27.

Sapientia, ait auctor, cultorem sui, qui perpetuo amore illi adhaeret, defendet ab aestu (placidam illi suavissimamque umbram praebebit), και εν τ. δ. α. καταλυσει. Fuerunt, qui dicerent, verbis: εν τ. δ. α. ad nubem illam columnam referentem, quae Israelitas in deserto ab ardore solis tuebatur, alludi, aliis alia comminiscen- tibus. Nobis quidem haec opinio est: textus hebraicus habebat aut בכבוד aut בפארה; si prius, vox autem כבוד, ut affirmant ⁷⁾ (v. Eichh. Lex. hebr.), nulla alia addita, de omni, quod prae- stans est et preciosum, splendidis etiam vestibus et fede splendida (Jerem. 48, 18.) dicebatur, sensus verborum erit: in magna domo illius diversabitur; si posterius, indicabunt: (prope) inter ramos ⁷⁾ (umbriferos, fructibus exquisitissimis, suaviterque olen- tibus refertos) commorabitur.

C. 15, 15.

Docuit auctor versibus, qui praecedunt, hominem libero ar- bitrio gaudere, virtutem et vitium a voluntate ejus pendere, inde vero collegit:

אם הפצת השמר מצותו ⁸⁾
לעשות אמת רצון

“quod si volueris, observare poteris praecepta ejus et fidem Deo

D 2 gratam

⁶⁾ v. differt. anni superioris p. 28.

⁷⁾ בפארה non: בפארה; פאר autem collective accipiendum.

⁸⁾ pro: מצותי.

gratam monstrare. Futurum תשמור, συντηρησ. hic τὸ posse exprimit, ut Bretschneiderus recte annotavit; καὶ ortum ex suffixo, quod nomini מצות adjunctum erat; ποιειν, עשה de exercitio virtutis usurpatur.

C. 16, 3.

Vocabulo τοπος, quod a Lindio familia, soboles, a Bretschneidero vita vel multitudo, ab aliis felix status redditur, consuetam loci significationem tribuimus et sic vertimus: noli fiduciam collocare ⁹⁾ in loco eorum h. e. noli sperare, fore ut semper loco suo maneant, facile enim fieri potest, ut huc atque illuc dispergantur et penitus adeo evanescant. Ταρ pro כי „profecto“ positum videtur. Κρ. εις η χιλ., unicus interdum ¹⁰⁾ longe praestat compluribus; masculinum εις indicare videtur, verba haec non de liberis solis, sed universe sumenda esse; Καὶ αποδ. — ασεβη, ומות משחיתים (וטוב מות). Errorem interpres in eo commisit, quod ante vocem αποδ. adjectivum neutrum ηρεισσον, ηρειπτον non collocavit.

6—10.

„Coetus peccantium igni solet dari; ubi gens est in Deum contumax poenam subibit. Non passus est placari se Deus patris illis gigantibus, qui robore suo nisi ab eo defecerant; non pepercit loci, quo Lotus commorabatur, civibus, quos ob factum et violentiam abominatus est; non misertus est gentis, exitio devotae, quae
scele-

9) επεχ. επι idem est, quod εμπας. τ.

10) Ita quidem sententia haec nostro iudicio circumscribenda est, ut vera sit; sunt autem multa in scriptis, quale nostrum est, ab eo, qui legit et exponit, curatius finienda.

sceleribus obstricta se extulerat (v. quae — excisa est); similiter etiam sexcenta illa pedum millia propter pervicaciam suam e medio sublata sunt. “

Quae v. 6. dicuntur, thesin generalem continere possunt, ut opus non sit, prius membrum de Koracho ejusque affectis (Numer. XVI, 35. sq.), alterum de Sodomae et Gomorrhae incolis (Genes. XIX.) exponere; sed ἐξενανθη in ἐνανθησεται mutari et sumi debet, interpretem בער, quod in exemplo hebraico procul dubio legebat, perperam pro praeterito habuisse, cum sive בער sive בער pronuntietur, verti queat: incenditur, ardet, incendi, ardere solet. Ουκ ἐξιλ. (v. 7.) sc. ὁ θεος '1). Post απες, cum aliis cogitatione supplemus: απ'αυτου; quod si displicuerit, statuemus, vocem απες, vitiose ab interprete adhibitam esse, praeteritum כרו, quod prae se habuisse videtur, non ad כור, sed ad כרר “refractarius, rebellis fuit” pertinuisse. Inter alias vero fabulas et narratiunculas, quae Siracidis tempore de Nephilim, Gen. VI. memoratis, circumferebantur, haec etiam fuisse videtur, opposuisse se eos Deo bellumque illi intulisse. Τη ισχ. α. לכוחם, quoad robur suum. cfr. Storr. obs. p. 284. Παρομια (v. 8.) ut כגור Job. 18. 19. non commorationem modo, sed locum etiam commorationis, כרת כגור, τοπον παρομιας (Psalm 119, 54) indicat. Υπερηφανια fastus nobis est cum violentia conjunctus, insolentia, insultatio; eodem autem modo זרן et גארה veniunt, a LXX: multis in locis vocabulo υπερικ expressa. Schleusnerus Spic. 2, 112. sq. voci significatum, “viciositas, vita flagitiosa” tribuit, esse hoc, ait, e stilo Orientalium, apud quos omnes impii et scelerati superborum nomine veniant. Gentem deletioni devotam (v. 9.) Aegyptios, in mari

II) v. differt. super. anni p. 15. not. 30.

mari rubro suffocatos, putat esse Bretschneiderus, ideoque verba versus posteriora sic exponit: extirpatos eodem momento, quo *αμαρτίας* i. e. vexationes Israelitarum ad finem volebant perducere; at nihil obstat, quo minus hic quoque versus ad Sodomitas et Gommorrhaeos referatur. *Εξηρ. מתרוממים* (Dan. 11, 36.), qui humana omnia atque divina fusque deque habebant, licere putabant, quidquid libebat, vel: *נכרתים*. *Εν αμ. α.* peccando plane debita v. dum peccabat. Post *στος* (v. 10.) suppleunt: *επι ηλησησε*, et *επισυναχθεντας* reddunt: ad *seditiones* congregatos, refractarios; quod utrumque quamvis haud omnino placere queat, versus tamen vix alio modo apte explicari poterit. Nec mirum; haud enim in libro Siracidis locus est, qui ab interprete graeco negligentius et imperitius translatus sit, quam hic, de quo agimus. Hebraicum exemplum quid aliud habere potuit, nisi

וכן שש — מאת אלה הגללים

נאספים בקשי לכם

“simili modo sexcenta illa millia peditum perierunt ob animum suum refractarium et non flectendum?” Sed recordari interpres noluit, *נאסף* de eo etiam usurpari, qui aufertur, peritque (Esaj. 57, 1 Hos. 4, 3.) et universum locum de industria quasi corruptit.

22. 23.

Obscuritas, quae versus hosce premit, si non tollitur minuitur certe tum, cum a) pro *μακραν γαρ η διαθ.* legitur: *στε μ. η διαθ.*, quam lectionem voces hebraicae, *כי רחוקה ברית* v. *כי רחוק*, (in infinitivo) *הברית* quae in textu fuerunt, aequae ac alteram, ab interprete nostro expressam, admittunt; b) verba, *στε μ. η δ.*, cum eo, quod sequitur, copulantur, et ita vertuntur: si foedus (promissiones et minae, quae foederi adjunctae sunt, pio bene, impio male cessuras

res

res suas) procul est, diutius non impletur.¹²⁾ Quae si conceduntur, loco nostro hunc sensum adsignare poteris: “quis praedicere possit, quo tempore iustitia, qua Deus retribuit, apparitura sit, quis vero anxie expectet optetque, ut tandem se exferat? Cum, quae foedus promittit et minatur, diutius frustra expectantur, is, qui minus sapit, semper id mente sua agit, qui vero omni ratione caret et improbus est, stulta ideo excogitat.”

Ελατ. καρδ. nobis non est, animo demissus, sed qui alibi ελαττ. (כחה) συνεσει vocatur. Διαν. ταυτ. cum mente sua non adsequitur, multas causas esse posse, cur Deus differat, quod iustitia ejus exigere videtur, sollicitus dubiusque tenetur. Πλαναθαι, a recta via aberrare, in literis sacris de cultu idolorum et vita improba, flagitiosa adhiberi docuit Kuinoel (v. Commentatt. theol. ed. a Velthusen etc. 2, 477.). Μωρα stulta, improba.

— 27, 28.

Αρχαι ea coeli corpora esse possunt, a quibus cetera pendent et reguntur quasi (Genes. 1, 16.), ut sol, luna. Πειναν ut ποικων est: fessum esse, defatigari, ponitur enim a LXX. pro יעף et יעף. Εκλειπειν εν est: — חרלמן “non desistunt ab operibus, ipsis demandatis, a cursu suo.

— 30.

Hebraicus textus habuisse videtur:

כל נפש החיה כסתה פניה

Jam, si כסתה legitur, vertendum erit: ψυχη παντος ζ. ε. τ. π. α., cujusvis generis animantia tegebant eam (terram); si כסתה, ψυχη π. ζ. ε. α. λ. υ. φ. θ. η. τ. π. α. Pluralem v. dualem inhumanum, de more Arabum frequentissime cum singulari feminino construi res nota est. v. Storr. obs. p. 383. C. 17,

¹²⁾ cfr. Lind. edit.

C. 17, 23, 24, 25.

Ανταποδομα, pro *צמול* positum, significare potest id, quod quis dat, facit: Prov. 19, 17. *Ενλειπ. υπομ.* sunt: qui spem, patientiam abjecerunt, vel: abjicere volunt. *Κατ. προσ.* על אפים, facie in terram inclinata.

— 27, 28.

Αινειν cum tertio casu etiam construitur 1 Par. 23, 5. 2 Par. 20, 22. Jer. 20, 13., quemadmodum תורה non accusativum modo sed ל etiam post se habet. *Διδοναι ανδομ.* תורה נתן תורה Esrae יו, יו. laudem Domino tribuere. *Απο ν. ως μ. οντ. απ. εξ.* positum fortassis pro: תורה תורה אכרה (אשר) ממת (אשר), mortuo, qui quasi nihilum, est, erepta¹³) laus, laudandi facultas. *Ζων κ. υγ.* ille modo, qui vivit et bona valetudine fruitur (doloribus morboque non ita debilitatus est, ut quae a Deo accepit beneficia et gaudia vitae animum ejus non amplius moveant) Deum laudabit.

— 29.

Verba hebraica — כרכ חסד יהוה וכפרים, quae in textu fuisse sumimus, ita etiam accipi possunt: quemadmodum misericordia Dei (universe) magna est, ita etiam placabilitas ejus. Post רבים subintelligendum esset: רבים.

— 30.

Si exemplum hebraicum, ut suspicamur, habebat: כי לא באנשים יוכל כל היות באנשים verti poterat: sane neminem omnium inter homines manere (aeternum vivere) licet. כי v. Storr. obs. p. 348. כל — לא plane nullus. היות esse, manere, vivere.

— 31.

Una ex aliis, versum hunc difficillimum extricandi, ratio haec esse possit, si posita lectione *πονηρον — σαρχ και αιμα* hoc modo exponatur: "quid splendidius sole est? a qui hic quoque desinit; sed malum (turpe adspectu) est, quod homo meditatatur (quanto magis hoc desinet?). *Τουτο* in *στος* mutandum, nisi ante *ηλις* subintelligas *φωτεινη*.

13) Phrasin אכר מן, quam interpretes prae se habuisse videtur, Jerem. 18, 18. similiter abhiberi nobis persuasum est.

D:

De 2749

ULB Halle 3/1
000 879 800

